

НАТИСК ОТ ЦЕНИТЕ НА ПЕТРОЛА И ОТРАЖЕНИЕТО ИМ ВЪРХУ БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА

Атанас Близнаков¹, Серафим Петров², Десислава Костова³

¹ Нов български университет

²Международно висше бизнес училище

³ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски"

РЕЗЮМЕ: През последните десетилетия се наблюдават значителни динамични флуктуации в цената на петрола. Петролът следва закона на търсенето и предлагането и цената му зависи от икономическите и политически условия, както и от капацитета на производствените мощности. Като основна суровина и краен продукт, петролът влияе върху икономическото развитие на страните. За да се анализира резултатът от покачващите се цени на петрола е необходимо да се определи целият комплекс от причини за това. Различни и многоаспектни са връзките между отделните фактори, определящи петролния шок.

Ключови думи: петролен шок, икономически растеж, средносрочен сценарий

DYNAMICS OF OIL PRICES, THE FACTORS FOR PRICE CHANGES AND THEIR IMPACT ON BULGARIAN ECONOMY

Atanas Bliznakov¹, Seraphim Petrov², Desislava Kostova³

¹ New Bulgarian University

²International Business School

³University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski"

ABSTRACT: In recent decades there have been significant dynamic changes in the price of oil. Oil follows the laws of supply and demand and its price varies depending on the economic and political conditions and capacity of production facilities. Oil as main raw material and final product affects the economic development of countries. To analyze the result of rising oil prices, it is necessary to determine the reasons for the price dynamics. Oil shock, which there is currently characterized by a number of particularly ties. Developed "Convergence Program based on the macroeconomic framework for 2010-2014, the" mid-term expectations for the economic environment.

KEY WORDS: oil shock, economic growth, the medium scenario, the inflation outlook for inflation

Въведение

Петролът участва в две важни направления на икономиката: транспорта и химическата промишленост. Няма отрасъл на националната икономика, който да не е подложен на натиск от цените на петрола и петролните продукти. Това рефлектира в крайна сметка върху крайния потребител, следователно оказва влияние върху социалния живот на обществото, макар и косвено.

Покачването на цените на петрола през последните месеци неизненадващо все още стои във фокуса на анализаторите и продължава да бъде гореща тема за икономисти, предприемачи, коментатори. Цената на петрола не спира да пълзи нагоре и изгледите за минаване на психологическия праг от 150 щ.д. за барел стават все по-реални.

Анализите на някои икономисти, които прогнозираят сериозни кризи, могат да бъдат обобщени по следния начин: високите цени на петрола ще доведат до спираловидно увеличение на цените на редица стоки и услуги по

производствената верига, а това ще намали от своя страна потреблението.

Ограниченото търсене от страна на домакинствата ще доведе до адекватни действия от страна на фирмите – свиване на производството, повишение на цените и намаление маржа на печалбата, поради по-скъпи суровини, нарастване на инфлацията и най-важното – намаляване на инвестициите. При тези условия, БВП ще се намали в реално изражение поради намаление на основните му компоненти – потребление и инвестиции.

Анализ на динамиката на цените на петрола върху националната ни икономика

Подобно заключение би било логично, ако икономиката е статична. Но икономиката се характеризира със своята динамичност, взаимоотношенията между отделните субекти оказват влияние чрез различни механизми и канали при промените. Възможните сценарии за развитие на световната икономика в резултат на увеличението на

цените на петрола са няколко и зависят от конкретните решения на стопанските субекти.

Преди да анализираме по-подробно възможното отражение на динамиката на цените на горивата върху националната икономика, ще направим следната уговорка – от икономическа гледна точка растежът на цените на петрола сам по себе си не е притеснителен факт. Намаленото потребление също не е проблем, с който държавата трябва да се справи на всяка цена – даже обратното - то е следствие от увеличените цени и всеки опит за изкуствено задържане на потреблението на определени равнища би довело до изкривяване на пазарното равновесие, предприемане на непечеливши инвестиционни решения и последващи фалити. Възстановителният период от този сценарий е непредвидим и би могъл да се превърне в рецесия, ако интервенцията от страна на държавата се задълбочи.

През последните десетилетия са настъпвали неколкостранно динамични промени в цената на петрола. Като всяка стока, и тя следва законите на търсенето и предлагането и нейната цена варира в зависимост от икономическите и политическите условия и капацитета на производствените капацитети. Значението, което отдаваме на цената на петрола, е обосновано, предвид широката му употреба в целия свят.

Петролът като основна суровина и краен продукт оказва съществено многостранно влияние върху икономическото развитие на страните. За да анализираме резултата от покачване на цената на петрола, е необходимо да определим причините за тази ценова динамика.

Пазарната цена е само сигнал, чрез която се обективизират субективните предпочитания, оценки и очаквания на икономическите агенти за пазарната стока. По-високата цена, продиктувана от нарасналото търсене, значи, че за голяма част от купувачите петролът е станал сравнително по-ценен. И това именно е съществената разлика между петролните кризи през 70-те, 80-те и 90-те години и динамиката на цената на горивото през последните месеци. Аналогията между петролните шокове не може да се избегне, но днес светът е различен. Съответно през 1973, 1979 и 1989 г. цената на петрола рязко се повишава в резултат на намаленото предлагане от страна на ОПЕК. Петролните шокове винаги биват съпътствани и с политически кризи в глобално ниво – това са арабското нефтено ембарго през 73-та година, войната между Ирак и Иран през 79-та, войната в Залива през 89-та и войната в Ирак през 2004 г.

Петролният шок, който наблюдаваме сега, се характеризира със следните особености:

1. Причинен е до голяма степен не от намаление на предлагането, а от увеличение на търсенето. Увеличеното търсене е пряк резултат от икономическия растеж на Азиатските икономики, Китай и Индия.
2. Слабият долар допълнително увеличава в парични единици цената на петрола, но натискът върху относителната му цена спрямо еврото е по-малък.
3. Петролът се търгува усилено на капиталовите пазари във вид на фючърси, опции и други деривативни инструменти. Това са силно чувствителни инструменти,

които инкорпорират в себе си бъдещите очаквания на инвеститорите. Това прави цената на петрола силно волатилна и чувствителна на най-леките тенденции в световната икономика.

Прогнозирането на потреблението на петрол и неговите цени се прави от втората половина на XX век, но интереса към тези въпроси се засили с началото на третото хилядолетие. Десетки компании в света изготвят и актуализират средносрочни, дългосрочни и свръх дългосрочни прогнози за състоянието на нефтения пазар и неговото отражение върху националните икономики.

Когато става въпрос за нефт и горива не може да не се отбележи информационната агенция Platt's – световен лидер по отношение на актуалните (real time) новини касаещи продажби – количества и цени на нефта и горивата. На сайта на агенцията се публикуват анализи и прогнози, подпомагащи продажбите и вземането на инвестиционни решения. Практика е котировките (ценовите нива) на нефта и горивата, публикувани от агенцията да служат като база при определянето на текущите цени.

Агенцията за икономически анализи и прогнози у нас изготвя прогнозите за цените на нефта за България. С това Агенцията подпомага формулирането на икономическата политика на страната.

Българската икономика е силно зависима от цените на петрола. България внася средно по 5.3 млн. тона суров петрол годишно през периода 2000 - 2006 г., по данни на Министерството на икономиката и енергетиката. Всеки скок при петрола веднага се отразява върху цените на бензина и дизела. Нагоре тръгват и котировките на другите петролни деривати - мазут, газьол и сяр. Това съответно води и до поскъпване на природния газ, тъй като във формулата за формиране на неговата цена голяма тежест имат стойността на тези горива и курсът на долара.

Пазарът на горива в България не може да остане изолиран от тенденциите на международните петролни пазари, но не може еднозначно да се отговори какво точно ще се случи с цените на горивата. Промените в котировките на петрола се отразяват по един или друг начин и в България, но върху цената влияят и много други фактори като разходите за дистрибуция, акцизи, данъци, курс на долара, конкуренти в сектора и други.

Най-засегнати от растящите цени на горивата са транспортният сектор, енергетиката и тежката индустрия. По данни на икономическото министерство около 40% от крайното енергийно потребление се формира от нефтопродуктите.

Най-големият потребител на горива с близо 71% от крайното енергийно потребление е транспортът. Поради това този сектор е и най-уязвим от поскъпването на петрола. Нарастването на цените на горивата ще се отрази в симетрично вдигане на цените на транспортните услуги.

Това наложи разработването от Министерството на финансите на „Конвергентна програма базирана на макро-икономическата рамка за 2010-2014 г.". За основа е използван средносрочния макроикономически модел при допусканията за основните показатели на външната среда

на Европейската комисия, МВФ и Министерството на финансите на Република България, актуални към март 2011 г.

Използвани са и разчети на Националния осигурителен институт и Националната здравно-осигурителна каса. При изготвянето на средносрочната макроикономическа прогноза не са взети под внимание ефекти от промяна на политиките, предвиждани в Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.).

Макроикономическата прогноза е разработена на база на средносрочни очаквания за икономическата среда, като основните разлики са по линия на:

- Очакванията за растежа на световната и европейската икономика (незначителни разлики в диапазона 0.1-0.2 п.п.) за 2011-2012 г.;
- Динамика в цените на петрола (сравнително малки отклонения) и цените на не енергийните стоки (за 2012 г.);
- Лихвени проценти и валутен курс (по-ниски в националната прогноза).

Леко занижените очаквания за външното търсене и по-скъпото евро, заложили в националните прогнози, показват, че се очаква намаление на износа и на икономическия растеж. Това може да се компенсира от по-ниски лихвени проценти и международни цени.

Прогнозите са за умерено възстановяване на потреблението. Растежът на потреблението за 2011 да достигне ръст от 2.8%, след като през предходните две години беше реализиран кумулативен спад от 8.4%. От друга страна, понастоящем краткосрочните индикатори за икономическата активност показват добри сигнали за развитието на потреблението. Потребителското доверие бележи постоянен растеж през последните няколко тримесечия, като към началото на 2011 г. достига нивото си от преди кризата. Балансът при очакванията за финансовото състояние на домакинствата също показва тенденция на подобрение. В търговията на дребно се наблюдава възстановяване, както от оборотите в сектора, така и от отговорите на анкетирания предприемачи в отрасъла.

През 2010 г. динамиката на БВП се определяше от силния растеж на износа, който компенсира продължаващото, макар и с по-бавни темпове, свиване на вътрешното търсене. След първото тримесечие на годината икономическата активност в страната се подобри и за цялата 2010 г. беше регистриран растеж на БВП от 0.2%, след като през 2009 г. беше отбелязан спад от 5.5%.

От страна на търсенето, с най-голям отрицателен принос към БВП през 2010 г. бяха инвестициите, които, макар и със забавящ се от началото на 2010 г. темп, се свиха с 14%. Инвестиционната активност отбеляза подобрение, като бруто образуването на основен капитал регистрира годишен растеж от 4% през последното тримесечие. Индивидуалното потребление намалю с 0.6% през 2010 г., но показателят за доверие на потребителите регистрира ръст, както на годишна, така и на тримесечна база. Публичното потребление се понижи с 1% в резултат от фискалната консолидация. Приносът на външната търговия беше положителен. Реалният растеж на износа

се ускори до 16.2%. Поради спада на вътрешното търсене, възстановяването на вноса беше по-умерено, с 4.5%.

По икономически сектори, в индустрията се наблюдава стабилно възстановяване, със силно изразен положителен принос на сектора в растежа на БДС. Възстановяването на индустрията започна по линия на външното търсене, но се пренесе и в растеж на продажбите на вътрешния пазар. През 2010 г. състоянието на промишлеността започна да се подобрява и средно за годината регистрира положително изменение от 1.9%. Съживяването в индустрията се подкрепя и от данните за оборота в промишлеността, който започна да нараства от март м.г.. Основен принос имат увеличените с 34% годишни продажби на външния пазар.

През 2010 г. потенциалният растеж на българската икономика се забави до 1.6%. Определяща за това състояние беше ниската икономическата активност, която доведе до спад в натрупването на капитал. Очакванията за 2011 г. са потенциалният растеж да нарасне до 2.5%, като отклонението ще се свие до 3.8%. От страна на производствените фактори намалява отрицателният принос на заетостта; общата факторна производителност е с най-голям принос (1.5 процентни пункта), следвана от капитала (1.1 процентни пункта).

В средносрочен период до 2014 г. се очаква българската икономика да расте с темпове на растеж от над 4%, като отклонението от потенциалния БВП ще се свие, но ще остане отрицателно до 2013 г. Това отчасти ще се дължи на нарастването на потенциалния растеж, както по линия на акумулирането на капитал в икономиката, така и на увеличаване на общата факторна производителност.

Средносрочен сценарий

За периода 2011 - 2014 г. се предвижда умерен, но устойчив икономически растеж между 3.6% и 4.4%. Темпът на нарастване на потреблението и инвестициите ще се засилва в средносрочен план, но техният дял в БВП ще остане по-нисък от този преди кризата. След 2011 г. нетният износ ще има отрицателен принос за растежа поради увеличаващия се натиск върху вноса от страна на вътрешното търсене.

Прогнозата за растеж на БВП от 3.6% за 2011 г., заложила и в Закона за бюджета за 2011 г., се потвърждава от наблюдаваната динамика на потреблението и инвестициите през октомври - декември 2010 г. Прогнозата от 4.1% за икономически растеж през 2012 г. е сравнително близка до есенната прогноза на ЕК от 3.8%. Разликите се дължат на разлики в допусканията. След отбелязания спад в потреблението на домакинствата през 2009 г. и 2010 г., през настоящата година се очаква растеж от 3.1% вследствие на преустановяване на негативните тенденции на пазара на труда, възстановяване на доверието в икономиката и, съответно по-ниската склонност към предпазни спестявания на домакинствата и по-голямата кредитна активност в икономиката. За периода 2011- 2014 г., потреблението на домакинствата ще продължи да нараства умерено, като се очаква да се стабилизира на нива от около 4%.

Доброто развитие на износа и възстановяването на вътрешния пазар ще окажат положително въздействие и върху инвестициите. Очаква се те да се възстановяват, но с по-ниски темпове на растеж в сравнение с периода на развитие преди 2009 г. През 2011 г. в резултат на по-голямото търсене и разширяването на географската и продуктова структура на износа, се очаква по-активна инвестиционна дейност и съответно реално увеличение на брутното капиталобразуване с 5.6%. Това се дължи на няколко фактора – от една страна, проявление на ефекта от ниската база след 2009 и 2010 г., който се наблюдава от края на 2010 г. (през четвъртото тримесечие на миналата година инвестициите се увеличиха с 4% на годишна основа). От друга страна, последната инвестиционна нагата на НСИ показва положителни очаквания на предприемачите за 18.1% растеж на инвестициите през 2011 г. През целия прогнозиран период, делът на инвестициите в БВП ще се увеличава, достигайки до 8% през 2015 г., но растежът на бруто капиталобразуването ще остане на нива под 8%.

Възстановяването на икономиките на основните ни търговски партньори през 2010 г. и ниската база от 2009 г. доведе до ускорено нарастване на износа на стоки и услуги, който достигна 16.2% в реално изражение за изминалата година. Този растеж се дължи предимно на увеличението на износа на стоки, докато услугите отбелязват растеж от 5.5%. За периода 2011-2014 г. се очаква растежът на износа на стоки и услуги да се забави, стабилизирайки се на нива над 7%. Това забавяне ще се дължи на намаляването на реалния растеж на износа на стоки, докато износет на услуги се очаква да нараства умерено.

През 2011 г. се очаква възстановеното вътрешното търсене да доведе до увеличение на вноса, както на стоки, така и на услуги. Забавянето на темпа на износа действа в противоположна посока върху вноса на стоки, което ограничава ръста на общия внос до 7.8%.

Инфлация

След ясно изразената тенденция на понижение, хармонизираният индекс на потребителски цени (ХИПЦ) започна да нараства на годишна база още в края 2009 г. под влияние на възстановяващите се международни цени на храните и енергийните суровини. Инфлацията в края на 2010 г. се ускори до 4.4%, а средногодишната ѝ стойност бе 3%.

През първото полугодие на 2010 г. цените на автомобилните горива нараснаха значително под въздействието на повишаващите се цени на петрола на международните пазари. Ефектът от международните цени бе засилен и от обезценката на единната европейска валута спрямо щатския долар. В резултат, приносът на енергийните стоки в инфлацията за 2010 г. нарасна до 2.01 процентни пункта. Отрицателната годишна инфлация при храните беше 4.2% в началото на 2010 г. От второто полугодие, международните цени на храните ускориха своето увеличение след обявяването на данни за по-слаби реколти на зърно в основните страни-производители.

По линия на по-високите производствени разходи това бе сравнително бързо пренесено върху крайните цени на свързаните хранителни продукти. Така от този период, потребителските цени на храните следваха ясно изразена възходяща динамика, а изменението им в края на годината достигна 3.9%. Вследствие на въведените в началото на 2010 г. по-високи акцизни ставки върху цигарите, цените им нараснаха с 33.9%, а приносът им се оценява на 1.3 процентни пункта. Административно регулираните цени, които формират около 15% от общата инфлация, се повишиха с 4.6%.

Базисната инфлация имаше ясно изразена тенденция на спад, която започна още в края на 2008 г. От началото на 2010 г., нейното равнище е под това на общия ХИПЦ, като свиването на вътрешното търсене доведе до ниски стойности на инфлацията при услугите и нехранителните стоки.

В периода 2011–2014 г. се очаква сравнително ниска и умерена, постепенно намаляваща инфлация. По подобен начин ще се развива и средногодишната инфлация, с изключение на 2011 г., когато ще се очаква ускорение на инфлацията в резултат от динамиката в международните цени на енергийните суровини, храните и металите, както и в потребителските цени на храните и енергийните стоки.

Прогноза за развитието на инфлационните процеси в периода 2011-2014 г.

	2011	2012	2013	2014
Енергийни стоки	11.1	2.4	0.9	1.0
Инфлация за годината	3.9	3.3	2.6	2.4

Това развитие ще се отрази и на базисната инфлация. В следващите години не се очаква повишение в международните цени на суровините в доларово изражение и при допускане за стабилно евро не се очаква повишаване на инфлацията, предизвикана от външни фактори.

Ограниченото потребителско търсене на дълготрайни стоки и услуги, които не са от първа необходимост, ще задържи базисната инфлация на сравнително ниско равнище през първите девет месеца на 2011 г. Допълнителен фактор за ограничаване на това търсене ще бъде поскъпването на храните. В края на 2011 г. повишението на цените на услугите се очаква да бъде около 2.8%, но в това число се включват и цените в заведенията за хранене, които нарастват и под натиска на международните и свързаните с тях вътрешни цени на хранителните стоки.

През 2012–2014 г. възстановяването на икономиката от страна на предлагането ще ограничи растежа на цените, основно при търгуемите стоки, тъй като очакванията са за по-висок растеж на продукцията и съответно на производителността на труда в индустрията, отколкото в строителството и услугите. По този начин се очакват по-високи относителни потребителски цени на услугите в сравнение с хранителните и нехранителните стоки, тъй като при тях нарастването на разходите на труд на единица продукция ще оказва натиск за увеличение в

цените. В този период базисната инфлация се прогнозира около 3.2 - 3.4%, като се очаква да бъде по-висока от общата инфлация. Умерен се очаква да бъде приносът на административните цени върху общата инфлация в периода 2011 – 2014 г. – около 0.2 - 0.3 процентни пункта в инфлацията в края на годината. Влиянието на данъчната политика също се очаква да има доста нисък принос върху инфлацията, тъй като равнището на преките данъци ще бъде запазено, а от косвените данъци само акцизите ще имат слабо отражение върху потребителските цени. През 2011 г. директният ефект от по-високите ставки върху течните горива се оценява на 0.1 процентни пункта, а в следващите две години ефектът ще е още по-нисък.

Външен сектор

През 2010 г. нетният външен приток на финансови ресурси към страната бе значително по-нисък в сравнение с предходната година. Салдото по текущата и капиталовата сметка на платежния баланс продължи да се подобрява, като по този начин се запази устойчивостта на външната позиция. Текущата и капиталовата сметка са на дефицит от само 65.4 млн. евро (при дефицит от 2.6 млрд. евро през 2009 г.), причина за което беше високият темп на растеж на износа. През януари 2011 г. текущата и капиталовата сметка отбелязаха излишък в размер на 155.5 млн. евро.

През 2010 г. търговският дефицит се подобри с 1.8 млрд. евро спрямо предходната година и възлезе на 2.4 млрд. евро, което се равнява на 6.7% от БВП. За първия месец на 2011 г. търговският баланс бе положителен, в размер на 111.7 млн. евро. Износът на стоки отбеляза годишен номинален растеж от 33.2% спрямо 2009 г. През януари 2011 г. той достигна 72.6% на годишна база. С основен принос за нарастването през изминалата година бяха групите на благородните метали и изделия от тях - машини, транспортни средства и апарати, и минерални продукти и горива.

Вносът на стоки също нарасна, но с по-бавни темпове. С основно значение за покачването на вноса бяха суровините и материалите и минерални продукти и горива, главно поради по-високи международни цени. Отрицателният темп на растеж на вноса на инвестиционни стоки постепенно се забави, достигайки положителна стойност от 23.9% през последното тримесечие на 2010 година. Излишъкът по услугите през 2010 г. възлезе на 1.9 млрд. евро (при излишък от 1.3 млрд. евро за предходната година). За това увеличение с най-голям принос откъм кредитната страна са позициите „Други услуги“ и „Транспорт“, а откъм дебитната – „Пътувания“.

В резултат на увеличение в плащанията на доход по линия на преки инвестиции и по-ниски постъпления от компенсация на наетите, през 2010 г. дефицитът по дохода се увеличи със 192.1 млн. евро на годишна база, достигайки 1.4 млрд. евро. Увеличените трансфери към сектор „Държавно управление“ (с 596 млн. евро повече спрямо 2009 г.) доведоха до нарастване на салдото на „Нетните текущи трансфери“ до 1.55 млрд. евро за 2010 г.

За 2010 г. финансовата сметка на платежния баланс реализира дефицит от 0.9 млн. евро, което основно се

дължи на погасяване на заеми на банки (918 млн. евро) и закриване на депозити на нерезиденти в местни банки (642 млн. евро). През януари 2011 г. банките са придобили чуждестранни активи на стойност 358.8 млн. евро и в същото време чуждестранните депозити са намалели с 229.5 млн. евро. Българската икономика се характеризира с нисък риск от потенциално спекулативно изтегляне на капитали. Един от показателите за това е делът на портфейлните инвестиции в brutните международни пасиви на страната, който към декември 2010 г. възлиза на 2.8%. Друг показател е нивото на краткосрочен външен дълг, който се понижи през януари - декември 2010 г. с 848.9 млн. евро и съответно делът му в brutния външен дълг спада до 31.4% (спрямо 32.7% година по-рано).

Международните валутни резерви осигуряват 112.8% покритие на краткосрочния външен дълг към декември 2010 г. Устойчивостта на външната позиция до голяма степен се базира на структурата на входящите капиталови потоци, които са основно под формата на преки чуждестранни инвестиции и външно заемане с вътрешнофирмен или дългосрочен характер. Преките чуждестранни инвестиции в страната възлязоха на 1 638.6 млн. евро за 2010 г. спрямо 2 412.2 млн. евро за 2009 г. Привлечените преки инвестиции през 2010 г. са в преобладаваща степен под формата на дялов капитал - 1 492.7 млн. евро, и към банковия сектор, под формата на реинвестирана печалба - 208.7 млн. евро.

След като през предходните години brutният външен дълг на страната растеше с бързи темпове, през 2010 г. той спада с 1.1 млрд. евро до 36.7 млрд. евро. Основен принос за тази динамика има краткосрочният дълг на банките, който намалява с 929.9 млн. евро. Наличието на голяма ликвидност в банковия сектор при ограничена кредитна активност позволи на банките през 2010 г. да свият brutния си външен дълг с 1.5 млрд. евро и съответно делът на банките в brutния външен дълг на страната спадна до 18.7%. В средносрочен план очакваме тенденцията към намаление на brutния външен дълг да се запази.

Ръстът на инвестициите през 2011 г. ще е 5,8 на сто, а на потреблението - 1,9 на сто. По финансовата сметка се очакват преки чуждестранни инвестиции в страната около 1,5 млрд. евро през тази година. Възстановяването на потреблението ще стане по-чувствително през 2012 г. с подобряването на пазара на труда. Прогнозите за 2011 г. са за ускоряване на инфлацията до 3,8 на сто, основно движена от динамиката на цените на храните и петрола, които ще продължат да нарастват чувствително до средата на годината. За 2012 г. инфлацията ще бъде по-ниска - 3 на сто. Безработицата тази година ще се покачи слабо до 10,8 на сто, след което ще се върне на нивото от 2010 г. Растежът на кредити ще се ускори през тази и следващата години до 7,4 и 9,7 на сто.

Заклучение

Основните рискове, свързани с прогнозата за инфлацията, се отнасят до развитието на международните цени и до темпа на икономически растеж в България. Международните цени на суровините могат да нараснат по-значително в отговор на по-силно световно търсене.

Допълнителни фактори за тяхното ускорение, особено при цените на суровия нефт, са политическите кризи в страните от Северна Африка. Ограниченото предлагане на някои селскостопански стоки, подобно на това, което в момента се наблюдава при зърнените култури, допълнително може да предизвика по-висока инфлация в

страната. В същото време, евентуално по-нисък икономически растеж на българската икономика ще запази базисната инфлация на ниско равнище и през 2011 г., тъй като домакинствата ще се адаптират към несигурната икономическа среда и ще продължат да спестяват.

*Препоръчана за публикуване от
катедра „Икономика и управление“, МТФ*